

Bruxelles, 12. listopada 2020.
(OR. en)

11661/20

COEST 202
CFSP/PESC 825

ISHOD POSTUPAKA

Od: Glavno tajništvo Vijeća

Na datum: 12. listopada 2020.

Za: Delegacije

Br. preth. dok.: 11660/20

Predmet: Zaključci Vijeća o Bjelarusu

Za delegacije se u prilogu nalaze Zaključci Vijeća o Bjelarusu kako ih je Vijeće (vanjski poslovi) usvojilo 12. listopada 2020.

Zaključci Vijeća o Bjelarusu

1. Podsjećajući na svoje prethodne zaključke o Bjelarusu, kao i nedavne izjave visokog predstavnika u ime EU-a, Vijeće izražava duboko žaljenje što bjeloruske vlasti nisu uzele u obzir kontinuirane pozive bjeloruskog stanovništva na poštovanje njihovih temeljnih sloboda i ljudskih prava.
2. Vijeće je izjavilo da predsjednički izbori održani 9. kolovoza nisu bili ni slobodni ni poštjeni. Vjerodostojna izvješća domaćih promatrača pokazuju da izborni proces nije bio u skladu sa zakonodavstvom Bjelarusu, kao ni s njegovim međunarodnim obvezama. A. Lukašenko nema nikakav demokratski legitimitet. Bjelorusko stanovništvo jasno zahtijeva nove izbore. U tom kontekstu EU podupire legitimne zahtjeve za održavanje novih, slobodnih i poštenih predsjedničkih izbora u skladu s međunarodnim standardima i pod promatranjem OEES-a/ODIHR-a.
3. Vijeće ponovno ističe svoju punu potporu suverenitetu i neovisnosti Bjelarusu. Vijeće ističe demokratsko pravo bjeloruskog stanovništva da izabere svojeg predsjednika putem novih slobodnih i poštenih izbora, bez vanjskog uplitanja. Dugoročna stabilnost i suverenitet Bjelarusu zajamčit će se samo poštovanjem ljudskih prava, demokracije i vladavine prava te provedbom slobodnih i poštenih izbora na temelju demokratske volje bjeloruskog stanovništva.
4. EU poziva bjeloruske vlasti da pronađu mirno i demokratsko rješenje krize putem uključivog nacionalnog dijaloga sa širim društvom, osobito Koordinacijskim vijećem. EU i dalje podupire prijedlog trenutnog i predstojećeg predsjedništva OEES-om za poticanje tog dijaloga. EU će promicati taj pristup sa svim međunarodnim akterima i izražava žaljenje što se Bjelarus, kao država članica OEES-a, ne odaziva na tu ponudu.

5. Vijeće snažno osuđuje nasilje bjeloruskih vlasti nad mirnim prosvjednicima, što uključuje mlade i žene, te brojne slučajeve mučenja i seksualnog nasilja. Poziva vlasti da smjesta i bezuvjetno oslobode sve proizvoljno pritvorene osobe, uključujući političke zatvorenike i medijske djelatnike. Vijeće snažno potiče bjeloruske vlasti da temeljito istraže sva kršenja i povrede ljudskih prava te okončaju progon osoba uključenih u prodemokratski pokret, neovisnih medija i predstavnika civilnog društva, uključujući članove Koordinacijskog vijeća, te da osiguraju uvjete kojima se građanstvu Bjelarusu omogućuje ostvarivanje prava na slobodu mišljenja, izražavanja i okupljanja.
6. EU je odlučan u namjeri da pristupi rješavanju stanja ljudskih prava u Bjelarusu i mobilizira međunarodnu zajednicu u pružanju potpore bjeloruskom stanovništvu, među ostalim u okviru Vijeća UN-a za ljudska prava, OEES-a i Vijeća Europe. Vijeće pozdravlja donošenje rezolucije o stanju ljudskih prava u Bjelarusu na 45. sjednici Vijeća UN-a za ljudska prava te poziva Bjelarus da je provede i omogući potpun pristup posebnoj izvjestiteljici UN-a Bjelarusu te da surađuje s drugim posebnim izvjestiteljima UN-a. EU izražava žaljenje zbog izostanka suradnje Bjelarusu u okviru moskovskog mehanizma OEES-a, ovlaštenoga za istraživanje kršenja i povreda ljudskih prava u Bjelarusu.
7. Vijeće je uvelo sankcije, koje obuhvaćaju zabrane putovanja i zamrzavanje imovine, protiv osoba odgovornih za prijevare na predsjedničkim izborima i nasilno gušenje mirnih prosvjeda. Popis uvrštenih osoba stalno će se preispitivati. U skladu sa svojim postupnim pristupom, EU je spreman poduzeti daljnje mjere ograničavanja, među ostalim protiv subjekata i visoko pozicioniranih dužnosnika, uključujući A. Lukašenka.

8. S obzirom na razvoj događaja Vijeće je odlučilo preispitati odnose EU-a s Bjelarusom. EU će:
- a) smanjiti bilateralnu suradnju s bjeloruskim vlastima na središnjoj razini i povećati svoju potporu bjeloruskom stanovništvu i civilnom društvu te iz te suradnje isključiti institucije odgovorne za kršenja i povrede ljudskih prava;
 - b) prilagoditi bilateralnu financijsku pomoć EU-a Bjelarusu kako bi se osiguralo da donosi korist stanovništvu u cjelini, i to njezinim maksimalnim preusmjeravanjem od središnjih vlasti prema nedržavnim, lokalnim i regionalnim akterima, među ostalim putem programa prekogranične suradnje;
 - c) nastaviti suradnju s Bjelarusom u pitanjima koja su od interesa za EU i bjelorusko društvo;
 - d) uz iznimku institucija odgovornih za kršenja i povrede ljudskih prava, održavati suradnju s Bjelarusom na nepolitičkoj razini i pojačati suradnju s ključnim nedržavnim dionicima Bjelarusu u multilateralnom okviru Istočnog partnerstva.

S obzirom na navedenu odluku, Europska investicijska banka (EIB) preispitat će svoje aktivnosti u Bjelarusu. Države članice EU-a na odgovarajući će način koordinirati svoja stajališta i u sklopu Upravnog odbora Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD).

9. EU je solidaran s bjeloruskim stanovništvom te je smjesta stavio na raspolaganje dodatna financijska sredstva za žrtve nasilja, organizacije civilnog društva i neovisne medije. EU radi na mjerama za pružanje daljnje hitne i srednjoročne potpore bjeloruskom civilnom društvu, što uključuje mlade, osobe u ranjivom položaju i neovisne medije, kao i privatnom i zdravstvenom sektoru.

10. Vijeće ističe važnost međuljudskih kontakata. Sklapanje sporazuma o pojednostavnjenju izdavanja viza bio je važan korak u tom pogledu. Bjeloruskom stanovništvu i dalje će se nuditi mogućnost sudjelovanja u europskim programima razmjene, kao što su Erasmus + i Obzor Europa, ili inicijativama u okviru Istočnog partnerstva. EU će nastaviti podupirati bjelorusko sveučilište u egzilu, odnosno Europsko sveučilište humanističkih znanosti u Vilniusu, te će ponuditi dodatne stipendije i programe mobilnosti.
11. Vijeće ističe da su sigurnost i zaštita nuklearnih postrojenja ključni prioritet EU-a te da je to i dalje od velike važnosti za odnose EU-a s Bjelarusom. Pozivajući se na zaključke Europskog vijeća od 12. prosinca 2019. i od 2. listopada 2020., Vijeće potiče Bjelarus da se uskladi s najvišim međunarodnim okolišnim i sigurnosnim standardima te da bez odgode provede preporuke EU-a o stres testovima. U tom pogledu ističe važnost suradnje Bjelarusu i Skupine europskih regulatora za nuklearnu sigurnost (ENSREG) u okviru postupka provedbe stres testova, uključujući ENSREG-ovo službeno preispitivanje i praćenje hitne provedbe bjeloruskog nacionalnog akcijskog plana.
12. Vijeće ističe da je EU spreman znatno povećati svoj politički angažman, sektorsku suradnju i financijsku pomoć Bjelarusu pod uvjetom da njegove vlasti poštuju načela demokracije, vladavine prava i ljudskih prava te:
- a) okončaju sve oblike represije i povrede ljudskih prava osoba koje sudjeluju u prodemokratskom pokretu, neovisnih medija i predstavnika civilnog društva;
 - b) oslobode i rehabilitiraju političke zatvorenike te im osiguraju financijsku naknadu;
 - c) osiguraju sigurne uvjete za povratak osoba koje su u političkom i prisilnom egzilu;
 - d) promiču ozbiljan, vjerodostojan i uključiv politički proces kojim će se omogućiti provedba slobodnih i poštenih izbora pod promatranjem OEES-a/ODIHR-a;
 - e) osiguraju jamstva za poštovanje ljudskih prava, uključujući slobodu mišljenja i izražavanja, informiranja, okupljanja i udruživanja te slobodu medija.

13. Vijeće ponovno potvrđuje da bi EU bio spreman poduprijeti mirnu demokratsku tranziciju u Bjelarusu. U slučaju provedbe takve tranzicije i na zahtjev bjeloruske vlade, EU će upotrijebiti niz instrumenata u skladu s politikom Istočnog partnerstva. Razmotrilo bi se, među ostalim, sljedeće:

- a) stupanje u pregovore o okvirnom sporazumu između EU-a i Bjelarusa;
- b) jačanje sektorske suradnje i povećanje sudjelovanja u programima EU-a, kao i suradnja s agencijama EU-a;
- c) pokretanje sveobuhvatnog plana gospodarske potpore za demokratski Bjelarus, koji bi uključivao:
 - znatnu financijsku i tehničku pomoć za institucijske reforme i gospodarski razvoj u sklopu višegodišnjeg financijskog okvira,
 - ponovno pokretanje pregovora o daljnjim reformama potrebnima za omogućavanje makrofinancijske pomoći EU-a,
 - znatno povećanje aktivnosti EIB-a i EBRD-a.

EU bi također pružio dodatnu podršku Bjelarusu u pristupanju Svjetskoj trgovinskoj organizaciji.

Vijeće podsjeća da je u okviru Istočnog partnerstva, u dogledno vrijeme i ovisno o uvjetima, moguće jačanje suradnje i daljnji napredak u području vizne politike, primjerice pokretanje dijaloga o liberalizaciji viznog režima, uz preduvjet da se osigura kontinuirana i učinkovita provedba sporazumâ o pojednostavnjenju izdavanja viza i ponovnom prihvatu, kao i sigurna mobilnost kojom se dobro upravlja.

14. Vijeće je i dalje zadivljeno ustrajnošću bjeloruskog stanovništva i njegovom predanošću demokratskoj budućnosti vlastite zemlje. Stanovništvo Bjelarusu zaslužuje bolje te bi trebalo udovoljiti njegovu zahtjevu za novim, slobodnim i poštenim izborima. Mirno i održivo rješenje krize može se iznaći samo putem uključivog nacionalnog dijaloga sa širim društvom, osobito Koordinacijskim vijećem. EU očekuje da svi partneri Bjelarusu podupru taj dijalog. EU podupire taj cilj i solidaran je sa stanovništvom Bjelarusu.
-